

УДК 727.1

О. В. Пивоваренко

аспірант, асистент кафедри основ архітектури і АП КНУБА

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РІВНЯ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ ШКІЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ЗА КОРДОНОМ З УРАХУВАННЯМ СЕМІОТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ

Анотація: у статті розглядаються особливості вираження мови архітектури шкільних комплексів, які базуються на змістовності сприйняття школярів. Аналіз закордонного досвіду надає можливість визначення інноваційних параметрів проектування шкільних комплексів.

Ключові слова: шкільні комплекси, зміст архітектури, образ, семіотичне сприйняття, інформативність.

Постановка проблеми. Останніми роками розробляються рекомендації і пропозиції щодо вдосконалення просторової структури учбових закладів. Але спрямування даної роботи несе характер функціонально-планувального рішення. Аналіз архітектурного середовища учбових закладів, запроектованих за кордоном в останні роки, з точки зору семантичної і естетичної інформативності допомагає визначити потенціал його виховного впливу, засоби реалізації метафоричних значень, покладених авторами в основу архітектурної задумки, а також дозволяє виявити тенденції в сучасному шкільному проектуванні, засоби архітектурної композиції, які матеріалізують складну функцію сучасних об'єктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останні дослідження формоутворення в архітектурі в залежності від людського сприйняття містяться в монографії 2012 року С.Г.Чечельницького, яка прийшла на зміну своїм попередникам Р. Арнхейму, Ч. Дженксу, И.Страутманісу, І. Середюку.

В 2006 році архітектура шкільних будівель як елемент комплексів громадських установ розглядалась у дослідженні доктора архітектури В.І.Єжова.

Проблемам розвитку архітектури навчально-виховних будівель присвятив свої дослідження доктор архітектури Л.М.Ковальський, де показав загальні напрямки розвитку архітектури навчальних закладів під впливом нових навчальних технологій і містобудівних тенденцій.

У дослідженні кандидата архітектури Н.А.Консулової розглядаються принципи формування архітектурного середовища з урахуванням його виховної дії. В цій роботі висвітлюються питання організації архітектурного середовища

з точки зору психологічного сприйняття та діяльності школярів в залежності від їх вікової категорії.

На сучасному етапі процес сприйняття як діалектичну трансформацію відчуття в образ розглядає в своїй дисертаційній роботі аспірант УралГАХА Шутемова О.А.

Ціль статті. Ціллю статті є визначення особливостей архітектури шкільних комплексів, критерієм якого являється їх семантична виразність, можливість адекватного прочитання закодованої в архітектурі інформації.

Виклад основного матеріалу. Прагненням активізувати архітектуру, використати її виховний потенціал слугує можливість передавати культурну інформацію, виступаючи в якості позамовного тексту, обумовлений інформаційний підхід до проблеми вдосконалення архітектурного середовища шкільних комплексів. Архітектура, що розглядається в аспекті семіології, являється природньою мовою, в основі якої лежать просторові уявлення людини. Різні архітектурні елементи пов'язані в пізнанні людей з певними значеннями, які з часом набувають характер архітектонічних стереотипів, стають знаками, які несуть різноманітні повідомлення. [1, 3] Побудова інформаційного коду в свідомості людей базується на основі їх сприйняття. Сприйняття визначається як складний процес відображення предметів або явищ пізнання людини при безпосередньому впливі на органи чуттів, в результаті якого формуються цілісні образи явищ дійсності. [2] Дані формулювання відображають сутність виявлення особливостей вираження мови архітектури та її зміст. Розгляд закордонного досвіду розкриває картину сучасного рівня розвитку архітектури шкільних комплексів, дає можливість аналізу і визначення певних закономірностей використання архітектурних елементів.

Закордонні архітектурні об'єкти на сучасному етапі розглядаються архітекторами з точки зору семантики форми, впливу на свідомість дітей, також звертається увага на виховну функцію архітектури учбових закладів, особливо шкіл, її інформативність. Використовуються найсучасніші засоби виразності, високі конструктивні і гнучкі композиційні рішення, які підкреслюють образ і силует архітектури шкільних комплексів, новітні педагогічні методи навчання.

Сучасна практика проектування шкільних закладів за кордоном досить різноманітна і багата, але в даній статті хотілось би виділити декілька яскравих прикладів із багатьох інших. Архітектура шкільних комплексів кубинського архітектора Рікардо Порро досягає верхівки експресії і емоційної сили виразності. [4 - 7] Цей архітектор приділяє багато уваги ландшафту своєї країни і при проектуванні намагається підкреслити його, гармонійно вписуючи свої об'єкти архітектури. Це завжди цікаві композиційним рішенням, використанням конструкцій склепінь, характерних саме йому, шкільні будівлі.

Більшість з шкіл Рікардо Порро обумовлені цілком особистими хвилюваннями автора, що не дозволяє робити будь-які висновки при його аналізі, однак засоби досягнення виразності цих творів, які створюють глибокий філософський образ, заслуговують уваги. Завжди акцентований вхід в школу символізує звернення до світу знань та краси. Цікаві, незвичайної форми, конструктивні елементи шкіл, приковують увагу глядача. Характерна риса архітектури Порро – це унікальність конструкцій. Автор застосовує цеглу як основний будівельний матеріал, але він в його руках, наче глина, пластичний і піддатливий. Рікардо Порро завжди глибоко вивчає культуру і традиції міста, де він проектує, тому всі архітектурні об'єкти сповнені глибинного зв'язку з традицією, але на контрастному співставленні раціональної структури і буйства форм. Органічна геометрія архітектури – основа проектів. В ідею кожного проекту завжди задається образ, архітектурні форми розвиваються динамічно, що висловлює рух. (мал. 1.1 – 1.4) В результаті аналізу визначено характерні особливості архітектури Рікардо Порро:

1. Гармонія з ландшафтом;
2. Вивчення традицій міста, де проектується будівля, при цьому відображається сміливий крок контрасту застосування цих традицій;
3. Естетична цінність будівлі;
4. Різноманіття індивідуальних підходів до архітектури;
5. Унікальність конструкцій;
6. Набір органічної геометрії архітектури, який підкреслив культурні метафори, злиття кодів сучасності;
7. Використання місцевих матеріалів.

Мал.1.1. Collège des Explorateurs, Cergy Pontoise (Val d'Oise), 1996;

Мал. 1.2. Collège Elsa Triolet, Saint Denis (93 Seine Saint Denis), 1990

Дуже цікавим представляється рішення архітектурного середовища школи мистецтв, дизайну і засобів масової інформації в Сингапурі.[9]

Органічна форма, структура ландшафту і застосування високих технологій символізує творчий характер будівлі. Шкільний комплекс являє собою цікаве композиційне рішення, яке має динамічну структуру. Скляний фасад поглинає сонячне і теплове навантаження будівлі, одночасно забезпечуючи природне денне освітлення творчих просторів. За рахунок скляних стін забезпечується візуальне перетікання внутрішніх просторів приміщень, а також ландшафту самого комплексу і природнього оточення. Окрім чисто економічної вигоди це виглядає дуже красиво і феєрично, особливо в темний період доби. Фасад освітлюється, і все ніби сяє і виблискує зсередини. Зникає межа між зеленим дахом будівлі і навколишнім ландшафтом. Школа ніби зливається з природнім оточенням. Структура зеленої покрівлі, яка має вигнуту поверхню, огортає внутрішній простір, створюючи деякий оазис в центрі комплексу. Всі школярі після учбового дня збираються на даху, де вони можуть відпочити, граючи в активні ігри. Приміщення, різні за своєю формою і розміром, виконані із природних матеріалів і мають нейтральну палітру. Цей унікальний дизайн повинен захоплювати школярів до творчого процесу. Архітектурні простори та форми своїм притягальним характером, своїми можливостями відкриттів повинні стимулювати у дитини почуття простору, розвиток уяви і особистості. (мал.2.1) Отже, характерними особливостями даного об'єкту являється:

1. Структура ландшафту;
2. Пластичність форм і просторів;
3. Органічність форми;
4. Застосування високих технологій.

Мал.1.3. Collège Fabien, Montreuil, 1993;

Мал.1.4. Lycée Julie Victoire Daubié (ex-Romain Rolland), Argenteuil (Val d'Oise), 2010

Ще одним цікавим прикладом архітектури сучасності являється Школа Канністо в Фінляндії.[8] Цей комплекс складається з декількох блоків за віковим розмежуванням, які являють собою спільний об'єм, а саме школи і

дитячого садка. Будівля шкільного комплексу розділяється на два поверхи (дитячий садок) і три, закінчується хвилеподібною покрівлею, яка динамічно зростає вгору. Ззовні фасад має пластичне рішення і являє собою єдину структуру. Клиноподібна за формою в плані будівля має великі простори для дитячих майданчиків з західної сторони комплексу. Об'ємно-просторове рішення будівлі вдало вписалося в структуру міста, не порушуючи балансу. Завдяки даному комплексу вирішилося ряд питань з влаштуванням для дітей годин дозвілля. (мал. 2.2) Особливості, що визначені в процесі аналізу даного шкільного комплексу, являють собою наступне:

1. Врахування місцевих особливостей;
2. Динаміка фасаду;
3. Органічність вирішення фасаду;
4. Оригінальність.

Мал.2.1. Школа мистецтв, дизайну і засобів масової інформації в Сингапурі;

Мал.2.2. Kannisto School by Linja Architects Ltd

Висновки. В результаті аналізу закордонного досвіду виявлено особливості архітектури шкільних комплексів, які розкривають тенденції сучасного проектування, це дає можливість в результаті порівняння надати рекомендації та пропозиції з урахуванням значення семіотики і дитячого сприйняття загалом. Семантична інформація дає уявлення про культурну сутність, складне значення архітектурної форми і здатна породжувати асоціації символічного, емоційного характеру. Здатність вираження складного значення в архітектурі учбових закладів значно важливіше здатності повідомляти однозначні функціональні значення, оскільки допомагає зробити архітектуру носієм культурної інформації. Досвід показує, що проектування шкільних комплексів за кордом далеко попереду, першочергово враховується психологічний аспект.

Бібліографія

1. Дженкс Ч. Язык архитектуры постмодернизма. – М.: Стройиздат, 1985.– 136 с.
2. Степанов А.В., Иванова Г.И., Нечаев Н.Н. Архитектура и психология. – М.: Стройиздат, 1993.-295 с.
3. Чечельницкий С.Г., Фоменко О.А. Видеоэкология архитектурной среды: монографія. – Х.: ХНАГХ, 2012. – 372 с.
4. <http://porro-delanoue.com/php>.
5. <http://en.wikiarquitectura.com/index.php>.
6. <http://www.revolutionofforms.com/architects.html>.
7. <http://www.archdaily.com/tag/ricardo-porro>.
8. www.dezeen.com/2011/Kannisto-by-linja-architects/.
9. malu.gorod.tomsk.ru/index-1201190605.hpp

Аннотация

В статье рассматриваются особенности выражения языка архитектуры школьных комплексов, которые основываются на содержании восприятия школьников. Анализ зарубежного опыта дает возможность определения инновационных параметров проектирования школьных комплексов.

Ключевые слова: школьные комплексы, содержание архитектуры, образ, семиотическое восприятие, информативность

Abstract

The article considers the features of the expression language of school complexes architecture, which are based on the content of the students perception. The analysis of international experience provides an opportunity to define innovative design parameters school complexes

Keywords: school's complexes, the content of architecture, image, semiotics perception, informative